

DRÖMDIALOG

MEDLEMSBLAD FÖR
DRÖMGRUPPSFORUM
Nr 2 / 2002

Redaktionellt

Välkommen till höstens drömdialog!
I detta nummer har vi med årsmötesprotokollet på försök i stället för att skicka det separat. Hör av dig och säg vad du tycker om det. Vi har turen att få med Montes artikel på vilken han baserade sitt föredrag vid årsmötet, men detta i sin helhet är uppemot 40 sidor och alltså ogörligt för drömdialogen.
God läsning önskas!

Innehåll...

Ordförandeord	s 1
Dreams and Evil, Monte	s 2
Drömgruppsforum syd	s 5
Drömgruppsdagarna i Sthlm, K. Ljung	s 6
Nya medlemmar	s 6
Årsmötesprotokoll	s 7

Ordförandeord

Så kom då till sist hösten, för en del av er handlar det väl om förvintern nu, efter en sommar som inte ville ta slut. När jag skriver det här, i mitten av oktober, så kan jag blicka ut över en skog där trädens lövverk skiftar i gult och rött och en gräsmatta och äng där gräset mist sin gröna lyster. Den prunkande sommarens överflöd och utlevelse av livet har motsträvt fått släppa sitt grepp och naturen präglas av döende.

Tillsammans med mig kan ni uppleva det vemod och kanske missmod eller nedstämdhet som djupen inom oss reagerar med när vi påminns om gränsområdet mellan livet och döden. När vi rör oss på dessa marker erinras vi om vår litenhet, vår utsatthet och det "ödesbestämda" i vår existens. Vi har inte "hela kollen" och "allt är inte lugnt". Det finns en skörhet i tillvaron som vi för det mesta kan hålla í från oss, och det är väl bra. Men av och till blir

---

Red. Drömgrupp Umeå, c/o Else Bengtsson, V:a Esplanaden 7B, 1 tr, 903 25 Umeå.
E-post: else.bengtsson@telia.com

gränsområdet mot *döden, oförmågan, ofrånkomliga och slutgiltiga förluster eller andra ångestväckande gränslandsinnehåll gällande för oss* och vi måste förhålla oss till fenomenen inte bara som intellektuella abstraktioner utan som livs levande livs-erfarenhet *Det handlar om mig också, om villkoren för min existens*. Utforskandet av livets innersta villkor berör oss i djupet och tvingar oss till möten med oss själva. Då handlar det om ensamhet som ett slags rum för dessa möten. Det är bara i ensamheten som vi kan möta oss själva i innersta mening. Där lever de nakna känslorna av rädsla (för att inte få vara med, inte duga, inte bli accepterad), skammen och skulden. Till paradoxerna i tillvaron hör att förmågan till närhet, tillhörighet och gemenskap tar form i det ensamhetens rum där vi möter och är tillsammans med oss själva i existensens gränsland. Det döende som hösten och vintern markerar bär i sig själv fröet till nytt liv. Naturens tvångsmässiga upprepande av processen illustrerar något grundläggande när det gäller villkoren för vårt liv. Rörelsen mellan "livet-döden-livet-döden-livet..." Det är självfallet inte en uteslutande behaglig erfarenhet att "av och till möta sig själv". Vi lever i en kultur som stämplar och skammar "det dåliga måendet" utan urskiljning. Denna ordning får till konsekvens att vi nekas tillgång till vårt eget inre, våra djupaste och genuinaste känslor, oss själva. Ibland tänker jag att det skulle behövs en folkrörelse för rätten att må dåligt av och till. Befrielse ges aldrig gratis, den kräver sin tribut av kamp och lidande också när det gäller oss enskilda. Utveckling och mognad är en process som rymmer sitt mått av lidande. Vi som upptäckt vad en närmare kännedom om våra drömmars betydelseinnehåll kan innebära är förtrogna med en hemlighet som inte helt enkelt låter sig förklaras och som skrämmer många människor till avskärmning och därmed inskränkning av livets möjligheter.

Lars-Åke

Dreams and Evil

By Montague Ullman, M.D.

Do our dreams have a role to play in stemming the rising tide of evil? Does the struggle have to go beyond political and diplomatic maneuvering? Is our dream life relevant to thwarting the threat of a conflagration far greater than all others that preceded it?

The answer depends on the answer to another question. Is the current level of diplomacy too self-serving to get at the root causes of the prevailing level of evil? At the moment, it's hard to say which will win out. Forces bent on destruction don't fight fairly. Can we move beyond palliative measures that only seem to result in newer and bigger problems? The ultimate question then becomes: Can the struggle for global unity be augmented from below?

There is something qualitatively different about the current conflict we are engaged in. In the past it was sufficient for diplomacy and the military to handle matters. They are still necessary, but a whole new dimension has come into being. Like it or not, we are all enlisted as fighters in the struggle. We are up against an enemy that is both effective and hidden from us. To avoid further victimization than we have already experienced, we are going to have to discover what is hidden from us. That is precisely what our task is as individuals. To fight this war effectively, we have to understand the enemy within as well as without. Evil is like dormant cancer cells. When the conditions are ripe, it comes to life. Evil may not be quite the word for it. What I am referring to is the common, ordinary, everyday capacity to, on occasion, be abusive to others and to ourselves.

We are creatures that have significant unconscious determinants of our behavior. We can better understand our antagonists if we better understand ourselves. Here is where dreams come into the picture. There is nothing like dreams to temper our grandiosity and expose the way we project our shortcomings onto others. What may be minor flaws in individuals, when writ large can lead into false and vulnerable ideologies.

There have been and still are societies that have integrated dream work into their culture. Industrial societies have marginalized dreams. Our dreams, when consciously pursued, are a kind of emotional connective tissue bonding us together as social animals. Although in a very small way dreams are making a comeback, we remain a dream deprived society. As a society we have no idea of the price we pay for this one-sidedness.

Let me review some of the features of the dreaming consciousness that warrant a more serious investment in our dream life and how that might fit into the struggle we have been drawn into against evil.

1. Our capacity to dream constitutes a natural healing system and serves us as any other bodily system does to maintain optimal functioning and to eliminate any interfering toxic input. It differs qualitatively from other systems in that its concern is with the management of our emotional potential and the vicissitudes that potential is subject to. Authenticity in the expression of feelings is not always easy. Love and anger are the ones most at risk in our society. Dependency can masquerade as love. Hate and hostility can masquerade as anger. Hate, for example, results in the wish — conscious or unconscious — for an actual destruction of the instigator. The goal of anger is primarily self-protection and only under extreme circumstances warrants the destruction of the other.

2. In their monitoring of problematic emotional areas, dreams serve a survival function for the individual and for the species. We are more in touch with what is real if we face the truth rather than deny or suppress it. Dreams register deeper truths about ourselves than we allow to be manifest in our waking lives.

3. That truth-finding capacity arises out of an incorruptible core of being that registers deviations from the truth. Regardless of what games we play with the truth, that core comes to life in our dreams throughout our life.

4. The bonding capacity of the dream is a function of the language it uses. Awake discursive speech is suited to living in and communicating about a world of discrete objects experienced as external to ourselves. We also, however, have available to us the language of metaphor to convey a felt sense of connectedness to others and to the world around us. The poetic metaphor does it for us in our waking state. Metaphorical imagery does it for us asleep and dreaming. A remarkable and on-target ability to create original and meaningful images comes to life in the dream. I refer to this as the metaphorical transform. It links poetry and dreaming together. It occurs effortlessly and spontaneously with the onset of a dream. The poet has to work at it.

There are many points of view about the nature and appearance of evil in dreams. They range from the theological point of view where Satan is as likely to take over the dreams as God is, to the psychoanalytic depiction of the Id, as the container of the repressed, trying to break through the censorship of the ego. Although Freud's notion of the death instinct is no longer in fashion, there is still the tendency to consider aggressive drives at play in shaping the dream. I have outlined my point of view about the nature of dreaming and would like to now briefly explore where, in the

vast realm of evil, our dream life may have a place.

There are categories of evil. There is macro-evil defined by the wholesale destruction of human beings, It comes in two main subcategories. The first is evil perpetrated for the glorification of the leader and/or the state. We have witnessed many examples in recent years. The Holocaust tops them all. In the second sub-category the evil is perpetrated in what is presumed to be in the interest of a higher good. I consider Hiroshima and Nagasaki as examples of this.

There are also two categories of micro-evil, one large scale but impersonal, the other personal. The general criteria that applies to both is the reduction of human beings to the role of objects available for exploitation. Destruction is not the goal since the object as object has value. The difference between the two sub-categories is the scale on which it is carried out.

The first is the social fall-out from corporate evil. The unbridled pursuit of corporate power can, as in the case of Enron, result in a level of greed that can, without warning, transform thousands of human beings into discarded objects. Political corruption can have the same effect. In Eisenhower's final speech before leaving office, he warned the nation about the growth and power of the military-industrial complex. We are witnessing an exponential increase in that power at the present time in the war against terrorism.

The word "evil" is not generally applied to the second category of micro-evil. Abuse is a better term. It refers to the common garden variety of things we do to each other and to our children¹ that are hurtful to others as well as to ourselves. Very few if any people grow up perfect in this far from perfect world. Most of us carry about unfin-

---

¹ *In the latest catalogue of a well-known academic publisher (Sage), 21 new titles appeared on child abuse and 14 on domestic violence.*

ished emotional baggage from our past that operates insidiously to hurt the other as well as ourself. We are not always at our best in dealing with others. It is as if a magical scenario suddenly takes over. The other, as the cause of our pain, discomfort or annoyance, is instantaneously reduced to an object on which we can vent our spleen. (It then becomes a fight with the outcome hinging on who is the more powerful. The fight is at an object-to-object level. The price we pay is the loss of our common humanity. Fortunately, in most instances these situations are resolved when our better nature takes over. Unfortunately, our demons don't give up easily. Technically known as mechanisms of defense, such as denial, rationalization, projection, they hang in and undermine our own humanity and the humanity of others. When they take over a situation, an object-to-object exchange comes into being. Elsewhere I have written²:

Narcissism has reference to the self-aggrandizement that accompanies the status-reduction of others. Passivity and dependency are descriptive of the techniques of fitting into the scheme of things by transformation of the self into an object capable of parasitic attachment to a powerful being. Withdrawal involves the unreal effort at removal of the self from corrupting influences. Compulsivity derives from the limiting stereotyped fashion in which object-to-object transactional behavior is forced to occur. The obsessional character highlights the ritualistic aspects of a fetishistic mode of life. The hysterical character highlights the denial involved. The phobic character calls attention to the vulnerability to exposure (to circumstances that threaten) a fetishistic existence.

The essence of dream work is to recognize and ultimately resolve this slippage from an I-Thou relationship to an I-It relationship. It is in this category of abuse that

---

² *Ullman, M. (1959), American Journal of Psychotherapy, Vol. 8, No. 2, pp. 429-435.*

dream work could come into the picture. Only through a deeper and truer awareness of our emotional limitations can we come to terms with them and work to change them. That's what dreams are all about, so why not make better use of them? It is this micro-level of abuse that ultimately adds up to recognizable evil.

At the end of a symposium on evil, the words of Harry A. Wilmer, one of the organizers of the symposium, offered the following thoughtful comment:

We can hope to find ways as individuals and groups to cope with evil as we see it in our lives and in the world. We can hope to bring the light into dark places, to bring hope where there is despair, to bring humor and songs where there is drab emptiness, to bring enlightenment into the shadows and to bring simple understanding into perplexities. We can hope to hear what we do not want to hear and to see what other see with an open heart, to ponder together on awesome powers, and to think more clearly and more simply about this present, this now, this here, this moment. The challenge of obstacles, knowing good by evil and doing something about it — these are the stepping stones in life. Now we have begun our work here, which we will continue in the words of the medieval alchemist, Deo concedente.³

Rapport från Drömgruppsforum Syd

Dagen 31 augusti var solig och varm, som vanligt denna sommar, när 13 st av oss 32 som bor söderut, träffades i S.t Lukasstiftelsens vackra lokaler i Kristiansstad. Det var 5:e gången vi träffades på detta sätt. Tidigare träffar

---

³ Wilmer, H.A. (1988), *Afterword*, in (Eds.) Paul Wood-ruff and Harry A. Wilmer, *Openn Court Publishing Co., LaSalle, Illinois*, (p. 248).

har varit i Löderup, Malmö, Karlshamn och Ängelholm.

Te, kaffe och smörgåsar stod på bordet när vi samlades och Ann Malmquist hälsade oss välkomna. Tillsammans med Kerstin Andersson var hon "värdinna" för sammankomsten. De öppnade för ett samtal kring det alltid återkommande ämnet: "Hur gör vi för att nå ut och sprida intresse hos människor för drömmar och att mötas i drömgrupp."

Det blev ett livligt och informativt samtal där nya medlemmar fick del av erfarna drömgruppsledares erfarenheter.

Att ge sig ut och föreläsa och berätta verkade vara ett effektivt sätt att få människor intresserade av drömmandet och att så ett frö till en drömgrupp. Många exempel gavs: Vuxenskolan, Folkuniversitetet, Sensus f.d. Kyrkliga Studieförbundet, Blekinge läns Studieförbund. Att i skolan komma till en lektion och berätta om drömmar kunde både ge upphov till en drömgrupp med ungdomar och ett elevarbete om drömmar. Inkörsporren till de olika arenorna gick oftast via personliga kontakter, privata eller yrkesmässiga. Om man känner en psykologilärare är det t.ex. lättare att komma in i skolvärden än via en rektor!

Att skriva en artikel i lokaltidningen eller annonsera i faktarutan Kropp och Hälsa gavs som exempel på metoder som lyckats. Däremot hade vanlig annonsering eller lappat inte givit positiva resultat.

Efter detta stimulerande givande och tagande delade vi upp oss i två dröm-

grupper och kunde ägna oss åt det spännande äventyr som det är att arbeta med drömmar i grupp!
Det är klart att vi också tänkte på Monte! I september fyller han 86 år. Efter en god lunch skildes vi med planeringen **att träffas i drömgruppsforum Syd den 30 augusti 2003.**

Gunvor Ljung Elthammar

Drömgruppsdagarna 19-21 april 2002 i Stockholm med Montague Ullman

En välbesökt drömweekend i Drömgruppsforums regi, 40 deltagare.

Som vanligt var vi i St.Lucasstiftelsens ljusa lokaler på Södermalm. Efter samlingen på fredagseftermiddagen blev det genast ett arbetspass i en mindre grupp. Ledarträning och drömgrupp för Monte. En trött och förkyld Monte lät sig inte hejdas i sin självklara funktion.

Lördagen ägnades åt drömarbete i flera grupper. Kerstin Andersson höll i en. Introduktionsgruppen blev glädjande välfylld. Montes träning fortsatte och som vi tidigare noterat blir Monte piggare och mer vital ju mer han arbetar med oss. En 1,5 timme lång föreläsning genomförde han som avslutning på dagen.

Årsmötet hölls med blomsteravtackning av avgående styrelseledamöter. En del frågor kom upp bland de närvarande, t.ex. kunde man få ner priset på kurserna med billigare inkvartering? Kan man kanske få bo hos någon på platsen för kursen? Hemsidan kom även upp som samtalsämne. Det är naturligtvis önskvärt att få den så komplett som möjligt och uppdaterad. Vi är tack samma för det arbete Markku Siivola lagt ner men välkomnar även de idéer och kunskaper vi kan få inom föreningen.

Söndagsförmiddagens drömgruppsarbete blev för många en höjdpunkt innan avslutningen med sammanfattning vid lunchdags.

Det var roligt och smått fantastiskt att vi ännu en gång fick ha Monte hos oss. Det är ju ingen liten resa från bostaden i New York till oss i Stockholm.

Kerstin Ljungh

Välkomna till Drömgruppsforum !

Nya medlemmar sedan senaste Drömdialog utkom i november 2000

Ann-Sofie Ahlberg, Blå Husen, Hanö,
294 07 Sölvesborg

Ingrid Blidberg, Axtorpsvägen 36 a,
903 37 Umeå

Ingela Bergqvist, Stakegatan 15,
531 33 Linköping

Elisabeth Bergeå-Järlund, Barbro
Stigdotters väg 108,
121 33 Enskededalen

Christina Engnes-Zackrisson,
Tranhusg. 18, 621 55 Visby

Inga Edwertz, Nedre Solskensvägen 3,
435 31 Mölnlycke

Kristina Holmberg, Klockarvägen 9,
791 33 Falun

Thomas Lindgren, Rädösvägen 7,
961 47 Boden

Seija Saike, Backagatan 10,
221 00 Mariehamn, Finland

Ann-Sofie Scholtz-Viberg,
Flogstavägen 156, 752 72 Uppsala

Kerstin Thyresson, Hova 665,
451 91 Uddevalla

Meddelanden

e-postadresser:

[ordforande@dromgruppsforum](mailto:ordforande@dromgruppsforum.org.se) org.se

sekr. sundhulth@hem.utfors.se

kassör: monica.e.hjort@ebox.tninet.se

Protokoll fört vid föreningen Drömgruppsforums årsmöte, 20/4 -02.

Närvarande: Måns Linde, Lars Åke Grubbström, Kerstin Boström, Gunnar Sundström, Kerstin Andersson, Kerstin Ljungh, Mårten Eklund, Monica Hjort, Kerstin Portnoff, Kerstin Wanngård, Ann-Marie Frönell, Karin Skjutar, Monica Wallstedt, Montague Ullman, Ingrid Håkansson, Kerstin Holmberg, Britta Linebäck, Thomas Lindgren, Sven Hedenrud, Else-Lotte Edenius, Binnie Kristal-Andersson, Elisabeth Bratt-Neuberg, Pia Holmlund.

§ 1 Föreningens ordförande Lars Åke Grubbström öppnade mötet.

§ 2 Föredragningslistan fastställdes.

§ 3 Till ordförande för mötet valdes Lars Åke Grubbström, till vice ordförande för mötet valdes Sven Hedenrud, till sekreterare för mötet valdes Gunnar Sundström. Kerstin Portnoff och Kerstin Wanngård valdes att justera protokollet.

§ 4 Mötet ansågs ha blivit behörigt utlyst.

§ 5 Vice ordförande tog över ordförandeskapet för mötet när föreningens ordförande föredrog styrelsens årsberättelse. En rättelse gjordes: Institutet för drömpsykologi utbildar till drömcoach, inte drömgruppsledare.

§ 6 Styrelsens kassör Kerstin Boström redovisade det gångna årets räkenskaper.

§ 7 Revisionsberättelsen lästes upp.

§ 8 Mötet beviljade styrelsen ansvarsfrihet för det gångna året.

§ 9 L-Å Grubbström återtog ordförandeskapet för mötet och avtackade den avgående kassören Kerstin Boström.

Avgående Virva Nyback som ej var närvarande kunde tyvärr ej avtackas personligen vid mötet.

§10 Till ny styrelse valdes:
Lars-Åke Grubbström valdes på 2 år
Kerstin Wanngård valdes på 2 år
Kerstin Ljungh valdes på 2 år,
Måns Linde kvarstående, 1 år,
Monica Hjorth kvarstående, 1 år,
Gunnar Sundström kvarstående, 1 år.

§11 Till ordförande för föreningen för ytterligare ett år omvaldes Lars-Åke Grubbström.

§12 Till ny revisor på ett år valdes Rune Hagbarth.

§13 Till ny valberedning valdes Stig Dahlgren, Marianne Hagbarth, och en plats vakant i avvaktan på snart förslag från styrelsen.

§14 Lars Åke Grubbström presenterade en verksamhetsplan för föreningen avseende år 2002 och 2003 (se bilaga) som diskuterades av mötet. Man ansåg att tanken om en hösthelg är värdefull och behöver utvecklas. Mötet undrade också hur vi gör för att för att sprida känne dom om föreningen. Förslag om att man kan skriva i sin arbetsplats- eller facktidskrift. Det redogjordes för undersökningar som en grupp i styrelsen gjort angående marknadsföring - det är kostsamt. Föreningens hemsida diskuterades. Styrelsen uppmanades att arbeta vidare med detta, till exempel att undersöka anknytning till andra länkar. Det kom även synpunkter på prisnivån på föreningens kurser. Styrelsen redovisade skilda kostnadsposter, arvode till kursledare, reseersättning till styrelsens möten.

Telefonmötens fördelar och begränsningar diskuterades. Styrelsen uppmanades att ta kontakt med resebyråer för att ordna kombinationsresor med drömkurser.

§15 Budget inför 2003 presenterades och en höjning av årsavgiften till 325 kr föreslogs av styrelsen, vilket godkändes av mötet.

§16 Aktuella frågor att rapportera: Inga.

§17 Övriga frågor: Inga.

§18 Mötet avslutades av Lars Åke Grubbström.

Gunnar Sundström Lars Åke Grubbström

Justeras

Kerstin Portnoff Kerstin Wanngård

Bästa drömmare

Här följer lite reklam och information om en internationell sammanslutning för drömintresserade: ASD, Association for the Study of Dreams. Föreningen har sitt huvudsakliga säte i USA, men vi är också många européer som är aktiva. ASD har funnits i ca 15 år och inrymmer människor från en mängd skilda drömområden. Föreningen har årliga konferenser då man träffas 4-5 dagar på sommaren och utbyter erfarenheter, har föredrag, workshops, etc. Det brukar vara material från ett mycket stort fält: barns drömmar, kvinnors drömmar, drömarbete i psykoterapi, konstnärers arbete med drömmen som kreativitetens källa, rapporter om den senaste hjärnforskningen om drömmar, annan forskning om vårt drömliv, drömgruppsarbete, drömmar och telepati, etc, etc. Du kan finna mycket mer information på.

www.asdreams.org/2002

Det finns för övrigt en person i ASDs styrelse som kanske är känd för en del av oss, Wendy Pannier. Hon är nära vän till Monte Ullman, och är redaktör för hans infobladd om drömgruppsarbete, 'Dream Apprecia-

tion', som vi ibland har med avsnitt ur, i Drömdialog.

Nu är det så här: Sommaren år 2004 är det dags att ha ASDs årliga konferens i Köpenhamn! Det ska bli spännande att ha en så stor drömkonferens nära Sverige. Det är också så att många inom ASD är intresserade av DGF och i mån av kunskap om oss också imponerade av att vi lyckats skapa detta nationella nätverk av och för drömmare. Jag har i sommar deltagit i ett preliminärt planeringsmöte inför Köpenhamnskonferensen, och man ville då framföra ASDs intresse av att knyta kontakter med oss i Sverige. Jag skulle till exempel kunna tänka mig att det skulle uppskattas om någon i DGF berättade om vår förening och dess historia på Köpenhamnskonferensen. För övrigt har ASD som i huvudsak bygger på ideell verksamhet stort behov av medhjälpare vid sina konferenser. Som medhjälpare är man behjälplig med värd-uppgifter av olika slag, man visar folk var föredrag etc äger rum, var och när man äter, osv., och för denna hjälp belönas man med möjligheten att fritt gå på konferensens aktiviteter. Således, detta är ett upprop till dig som kan vara ledig 18-22 juni 2004 och som vill ta del av det senaste i drömvärlden plus mycket annat. Den som är intresserad kan gärna höra av sig till under-tecknad, så förmedlar jag kontakt. Kanske det finns folk i drömgrupper i Sydsverige som vill?!

Gunnar Sundström

031 42 26 79

sundhulth@hem.utfors.se

Nästa nummer

Glöm inte skicka in din e-mailadress till kassören:
Monica . e . hjorth @ ebox . tnet . se